

SPECIFIEKE LERARENOPLEIDING

Lesvoorbereidingsformulier

Oefenlessen Instapstage x Groeistage 1 Groeistage 2

Lesnr:

Student (of lio): Nele Van mechelen

Vak: Nederlands

Vakmentor (school):

Stagebegeleider (UA):

(Noot: omdat de webquest een geheel vormt heb ik de twee lessen samen in een LVF opgenomen.)

School:

Klas (niveau, richting): 5EcMt/MtWe en 5LaMt/LaWi (ASO)

Aantal leerlingen:

Datum en uur:

Lesonderwerp: 'Webquest onomstiek' & 'Webquest onomastiek: vervolg' (taalbeschouwing)

Beginsituatie: De leerlingen zitten in een computerlokaal.

Referentie of leerplannummer:

Doelstellingen

Nummer leerplan-doelen	Lesdoelen:
	(1) De lln kunnen de begrippen onomastiek, antroponiem, toponiem en pseudoniem in hun eigen woorden uitleggen.
	(2) De lln kunnen de betekenis en frequentie van hun eigen naam in een korte tekst aan een bekend publiek schrijven.
	(3) De lln kunnen redenen geven van waarom een voornaam geweigerd of veranderd kan worden, plus voorbeelden ervan kunnen geven en benoemen.
	(4) De lln kunnen de oorsprong en het taalkundig belang van de achternaam uitleggen.
	(5) De lln kunnen de onderverdeling van de achternamen benoemen, voorbeelden bij de juiste categorie plaatsen en zelf voorbeelden geven.
	(6) De lln kunnen de vier soorten variaties van achternamen opnoemen, uitleggen en herkennen in voorbeelden.
	(7) De lln kunnen de betekenis van plaatsnamen deduceren uit een lijstje bestanddelen.
	(8) De lln kunnen een aantal spreekwoorden en gezegden met eigennamen vervullen en uitleggen.

Lesopbouw 1

Tijd	Les- doel -nr.	Leer- inhoud	Werkvormen – Onderwijs- en leeractiviteiten – Groeperingsvormen	Middelen - Klasschikking
5	/	/	<p>Inleiding</p> <p>“Goedemorgen. Zet jullie allemaal achter een computer. De persoon waar je naast zit zal je partner zijn voor de komende twee uur. We gaan namelijk een webquest doen over onomastiek, oftewel naamkunde.</p> <p>Het is de bedoeling dat jullie in deze twee uur twee opdrachten vervullen. Enerzijds vul je samen deze bundel in *de lkr toont de bundels* en anderzijds schrijf je in word een kort lemma over je eigen naam.</p> <p>(5La:) Het lemma mogen jullie thuis afwerken en printen en maandag op papier afgeven.</p> <p>(5Ec:) Het lemma mogen jullie in de les maken en thuis afwerken, en die wil ik graag tegen dinsdag op papier van jullie krijgen.</p> <p>Vul de bundel goed in, want volgende week donderdag krijgen jullie hier een testje over.</p> <p>Alles staat ook uitgelegd in de webquest zelf. Ik zou graag hebben dat jullie rustig overleggen, en als jullie er niet uitkomen hulp aan mij vragen. Maar normaal gezien zal dit prima lukken. Een tip: werk samen. Het is behoorlijk veel werk maar ik weet dat jullie dat gaan kunnen.”</p> <p>“De webquest is een pdf-file die op Smartschool staat. Bij het vak Nederlands vind je het onder ‘documenten.’</p> <p>*de lkr deelt de bundeltjes uit*</p> <p>“Zet zeker je eigen naam en die van je partner op de bundeltjes. Je hebt twee lessen. Veel succes!”</p>	Computerlokaal, de lln zitten per twee, elk aan een computer Nodig: de webquest op smartschool en 19/12x de invulbundel
43	1-8	Zie bijlage ‘leerinhoud’ voor overzichtelijkheid	<p>Webquest</p> <p>De lln werken in duo’s aan een computer. De leerkracht is in de buurt en loopt rond, maar spreekt de lln zelf niet aan behalve als ze te rumoerig zijn of niet met de opdrachten bezig zijn. De lkr beantwoordt wel vragen.</p>	
2	/	/	<p>Slot</p> <p>“De tijd zit er bijna op. Sla je tekstje zeker op op Smartschool of mail het naar jezelf.</p> <p>(5La:) Het derde lesuur zitten we in de Medialaan 4, dus boven. Neem zeker je bundeltje weer</p>	

			<p>mee. Je mag meteen zelf opstarten en verder werken. (5Ec:) Maandag zitten jullie in de Medialaan 4 zoals altijd. Zorg dat je <u>zeker</u> je bundeltje meeneemt en ga aan het begin van volgende les meteen met je partner aan een computer zitten. Je mag dit weekend ook al aan je lemma verderwerken, dan hoef je dat niet van maandag op dinsdag nog te doen. Want dinsdag lever je in he? Tot dan!"</p>	
--	--	--	--	--

Lesopbouw 2

Tijd	Les- doel -nr.	Leer- inhoud	Werkvormen – Onderwijs- en leeractiviteiten – Groeperingsvormen	Middelen – Klas- schikking
1	/	/	<p>Inleiding</p> <p>"Jullie weten wat er van jullie verwacht wordt. Werk maar rustig verder." (deze inleiding kan zeer summier want beide lessen vallen op dezelfde dag met een tussenuur)</p>	Computer- klas
44	1-8	Zelfde als les 1	<p>Webquest</p> <p>De lln werken in duo's aan een computer. De leerkracht is in de buurt en loopt rond, maar spreekt de lln zelf niet aan behalve als ze te rumoerig zijn of niet met de opdrachten bezig zijn. De lkr beantwoordt wel vragen.</p>	
5	/	/	<p>"Ik verwacht jullie bundeltjes hier op mijn bureau voor jullie doorgaan. Jullie lemma mag je thuis afwerken, die wil ik graag tegen volgende les ontvangen. (online of op papier, nog met de mentor te bespreken)</p>	

Bijlagen

- Webquest onomastiek
- Invulbundel onomastiek

Leerinhoud webquest

(corresponderend aan de invulbundel)

Begrippen

Onomastiek: naamkunde, de studie van de betekenis, oorsprong en verspreiding van namen

Antroponiem: een persoonsnaam, dus voornaam, achternaam of pseudoniem

Pseudoniem: een schuilnaam of alias, een aangenomen/zelfgekozen naam door een of meerdere personen

Toponiem: eender welke plaats plaatsnaam, een naam van een geografische entiteit, dit kan dus van een stad, plaats, dorp, rivier, bergketen, eiland, polder, ... zijn

Voornamen

Wetgeving rond voornamen

6 redenen om een voornaam te weigeren	6 redenen om een voornaam te veranderen
<ul style="list-style-type: none"> - absurde, aanstootgevende of belachelijke voornamen<ul style="list-style-type: none"> o bv. Bloemkool - bestaande familienamen die geen gangbare voornamen zijn<ul style="list-style-type: none"> o bv. Jansen Van Geel - een overdreven aantal voornamen (maximum 5)<ul style="list-style-type: none"> o bv. Jacobus Cornelis Willemina Gertrude Hersinde - een voornaam die niet met het geslacht van het kind overeenkomt: aan een meisje mag geen jongensnaam en aan een jongen geen meisjesnaam gegeven worden<ul style="list-style-type: none"> o bv. Carolien (voor een jongen) - een voornaam bestaande uit 1 letter of uit een opeenvolging van medeklinkers<ul style="list-style-type: none"> o bv. @ - allerlei verkleiningen, verkortingen en troetelnamen<ul style="list-style-type: none"> o bv. Tommeke	<ul style="list-style-type: none"> - vreemde voornamen<ul style="list-style-type: none"> o bv. Jezus Condom (bestaat echt) - voornaam die op zichzelf of samengevoegd met een familienaam belachelijk of hatelijk is, of dit zijn omdat ze manifest ouderwets zijn<ul style="list-style-type: none"> o bv. Simon Spoor (afkorting SS), Fokje Modder - voornaam die aanleiding geeft tot verwarring<ul style="list-style-type: none"> o bv. Edelachtbare - wijziging van de volgorde van de voornamen omdat de huidige volgorde verwarring scheidt<ul style="list-style-type: none"> o bv. Thomas Katrien Sarah (voor een meisje) - gevestigde feitelijke gebruiken van een andere voornaam dan die vermeld in de geboorteakte<ul style="list-style-type: none"> o bv. man die al dertig jaar Remco wordt genoemd in plaats van Cornelis - voornaam die om een of andere reden een ernstig nadeel kan veroorzaken aan betrokkene of aan derden.<ul style="list-style-type: none"> o bv. Osama Bin Laden

De geschiedenis van de Nederlandse naam

1. De tijd waarin de naamgeving gedomineerd werd door Germaanse namen
2. De (late) Middeleeuwen, toen de Germaanse namen steeds meer moesten wijken voor uitheemse heiligennamen
3. De periode van stabiliteit, waarin de naamkeuze bepaald werd door de vernoemingsgewoonte
4. De naoorlogse naamgeving, die zich kenmerkt door het geven van namen die voorheen niet of nauwelijks voorkwamen

Achternamen

Categorieën achternamen	Variaties in achternamen
1. Afstammingsnamen, o.b.v. familieverband a. Patroniemen / vadersnamen, bv. Adriaenssens b. Metroniemen / moedersnamen, bv. Verellen c. Familierelatie, bv. De Neve 2. Geografische namen a. Aardrijkskundige naam (voor inwijkelingen), bv. Van Mechelen b. Natuurlijke omgeving, bv. Van den Bos c. Gebouw of woonplaats, bv. Van Kerckhove d. Plaatsbeschrijving, bv. Van den Eynde 3. Beroeps- of functienamen a. Beroep, bv. De Backer b. Functie of maatschappelijke positie, bv. De Paeper 4. Eigenschapsnamen, o.b.v. een typerend kenmerk a. Lichamelijk kenmerk, bv. De Witte b. Karaktertrek, bv. De Wilde c. Dierennaam, bv. De Vos	- spellingvariatie - vormvariatie - klankvariatie - lexicale variatie

Toponiemen

Bestanddelen

- Keltisch
- Gallo-romeins
- Germaans

Spreekwoorden met namen

Dat mag Joost weten	Dat weet niemand
Nieuwsgierig Aagje	Nieuwsgierige vrouw
Jan en alleman	Iedereen
Jan met de pet	De kleine man, een arbeider
Een brave Hendrik	Afkeurende benaming voor iemand die nooit aan kattenkwaad wil meedoen
Een ongelovige Thomas	Iemand die niet gemakkelijk iets gelooft
De ware Jozef (niet Jakob)	Een man voor wie een meisje ware liefde kan voelen

Jan modaal	Een werknemer met een gemiddeld inkomen
Een kuise Suzanna	Een zeer kuise vrouw
Magere Hein	De dood
Een dolle mina	Een actieve strijdster voor vrouwenemancipatie
Voor Piet Snot staan	Niets weten te zeggen, er voor niets bijzijn
De Benjamin zijn	De jongste van het gezin zijn
Een Judas zijn	Een verrader zijn
Zich ergens met een Jantje van Leiden van afmaken	Wegkomen met een smoesje
Praten als Brugman	Met veel overtuigingskracht praten
Zo arm als Job	Heel arm
Abraham gezien hebben	Je vijftigste verjaardag gepasseerd zijn

Geraadpleegde werken – Referenties

Zie links in webquest!

- Bron kaartjes achternaamvariatie: <http://users.telenet.be/ann.marynissen/variatie.html>
- Ook Markant 5
- Gemanipuleerde tekst zie naamkunde.net

Overige links (gebruikt als inspiratie, of handig voor later)

- Goede informatie
  - o Populariteit en betekenis voornaam <http://www.meertens.knaw.nl/nvb/>
  - o Voornamen top 100 tussen 1880 en 2011 http://www.naamkunde.net/?page_id=398
  - o Tekst over plaatsnamen http://www.naamkunde.net/?page_id=167
  - o Lange tekst over straatnamen http://www.naamkunde.net/?page_id=168
  - o Goede info familienamen met doorklikken http://www.naamkunde.net/?page_id=150
  - o Goede info voornamen met doorklikken http://www.naamkunde.net/?page_id=149
  - o Naamdag opzoeken (goede maar shabby looking site) <http://www.mijnnaamdag.nl/>
  - o Overzicht achternamen met Germaanse oorsprong (shabby looking maar goed overzicht) <http://home.scarlet.be/marcel.vervloet/page9.htm>
  - o Geografische spreiding achternamen (verouderd 1998 maar wel duidelijk) <http://www.familienaam.be/>

- Oude populaire namen (sinds 19^e eeuw tot naoorlogs) <http://www.meertens.knaw.nl/voornamen/populair.html>
- Motivatie bij naamkeuze <http://www.meertens.knaw.nl/voornamen/motieven.html>
- Voornamen in Vlaanderen (top zoeken) <http://www.kindengezin.be/zoekvoornaam/>
- Interessante artikelen
  - De geschiedenis van de voornaam uit de standaard http://www.standaard.be/artikel/detail.aspx?artikelid=DEXA06032001_012
  - De helft van onze familienamen sterft uit (Bruno Permentier en Brian Legein) http://www.standaard.be/artikel/detail.aspx?artikelid=DEXA06032001_010 OF <http://www.users.telenet.be/ibo/school/helftsterftuit.pdf>
- Andere webquests onomsatiek
  - Bestaande webquest (goed, maakt onderscheid tussen de drie delen) http://www.bimweb.be/onomastiek/index_bestanden/Page385.htm
  - Bestaande webquest http://www.projectx2002.org/nederlands_hotpots/onomastiek.htm of <http://www.projectx2002.org/main.php?main=nederlands&pagina=onomastiek> (zelfde met andere layout)
  - Bestaande webquest (ziet er goed uit, andere opdrachten) <http://home.scarlet.be/~vanhuffe/taak01a1.htm>

SPECIFIEKE LERARENOPLEIDING

Lesvoorbereidingsformulier

Oefenlessen Instapstage x Groeistage 1 Groeistage 2

Lesnr:

Student (of lio): Nele Van mechelen

Vak: Nederlands

Vakmentor (school):

Stagebegeleider (UA):

School:

Klas (niveau, richting): 5EcMt/MtWe en 5LaMt/LaWi (ASO)

Aantal leerlingen:

Datum en uur:

Lesonderwerp: Rederijkers leestest + Onomastiek bespreking
(zakelijk lezen en taalbeschouwing)

Beginsituatie:

Referentie of leerplannummer:

Doelstellingen

Nummer
leerplandoelen

Lesdoelen:

- (1) De lln kunnen zinnig reflecteren over een zelfstandige opdracht. Hierin kunnen ze aangeven wat ze moeilijk of makkelijk vonden en hun mening over de opdracht formuleren.
- (2) De lln kunnen de betekenis van plaatsnamen deduceren uit een lijstje bestanddelen.
- (3) De lln kunnen de onderverdeling van de achternamen benoemen, voorbeelden bij de juiste categorie plaatsen en zelf voorbeelden geven.
- (4) De lln kunnen redenen geven van waarom een voornaam geweigerd of veranderd kan worden, plus voorbeelden ervan kunnen geven en benoemen.

Lesopbouw

Tijd	Les- doel -nr.	Leerinhoud	Werkvormen – Onderwijs- en leeractiviteiten – Groeperingsvormen	Middelen – Klas- schikking
3			Inleiding Het wordt een beetje een rare volgorde vandaag. We gaan enerzijds onomastiek afronden zodat jullie donderdag goed test kunnen doen. En anderzijds gaan we aan het volgende onderwerp beginnen, namelijk de rederijkers. Maar omdat we van de rederijkers een lees oefening gaan doen, wil ik daarmee beginnen zodat jullie zeker tijd genoeg hebben. Dus we doen eerst een lees oefening, en ronden daarna onomastiek af, ok?	Rijen
20 / 25			Leestest "Literaire bedrijvigheid in stads- en gildenverband: de rederijkers"	19/12 x leestest + Bronnen- boek p 192- 193
9	1		Terugkoppelen met de klas * De lkr deelt de verbeterde bundels uit* Ik heb jullie bundels dit weekend / daarnet verbeterd, en de meesten waren vrij volledig en goed. Met enkele dingen hadden de meesten van jullie moeite dus daar wil ik nog even op ingaan zodat ik zeker ben dat jullie het allemaal kunnen. Eerst wil ik van jullie horen: hoe ging het? Wat vond je erg moeilijk? Wat was te makkelijk? Wat vond je interessant? Ben je iets tegengekomen wat je niet verwachtte?	Verbeterde bundels onomastiek (van La zeker, van Ec hopelijk in de tussenuren)
6	2	(vaardigheid, zie bijlage)	Oefening Germaanse plaatsnamen Ik merkte dat veel van jullie nog niet helemaal mee waren met de betekenis van de plaatsnamen. Doen jullie de eerste drie namen eerst even alleen? Wat hebben jullie gevonden? → want verschillende mensen hadden de neiging om één bestanddeel te vinden en niet verder te kijken naar andere mogelijke delen. Zorg dat je zeker volledig bent! Daarom staan er nu drie kolommen: ook een om de bestanddelen op te schrijven. Zo kan ik controleren of jullie niet gewoon wat gokken.	19/12 x extra oefening Germaanse bestand- delen

5	3	<p>Categorieën van achternamen</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Afstammingsnamen, o.b.v. familieverband <ol style="list-style-type: none"> a. Patroniemen / vadersnamen, bv. Adriaenssens, Jansen, Bartsoen b. Moedersnamen, bv. Verellen, Elsink c. Familierelatie, bv. De Neve, Oomen, Dooms 2. Geografische namen <ol style="list-style-type: none"> a. Aardrijkskundige naam (voor inwijkelingen), bv. Van Mechelen, Van Geel b. Natuurlijke omgeving, bv. Van den Bos, Vanderplas, Vanderstrate, Van Olmen c. Een gebouw of woonplaats, bv. Van Kerckhove, Van de Winckel d. Plaatsbeschrijving, bv. Van den Eynde, Van Verwege 3. Beroeps- of functienamen <ol style="list-style-type: none"> a. Beroep, bv. De Backer, Beenhouwer, De Keersmacker b. Functie of maatschappelijke positie, bv. De Paeper, De Coster 4. Eigenschapsnamen (een typerend kenmerk) <ol style="list-style-type: none"> a. Lichamelijk kenmerk, bv. De Witte, Magerman, Decorte b. Karaktertrek, bv. De Wilde, Suykerbuyk c. Dierennaam, bv. De Vos, De Mol 	<p>Categorieën van achternamen</p> <p>Jullie waren ook niet allemaal even goed mee met de categorieën van achternamen. Ik heb het overzichtje voor jullie bij voor de duidelijkheid. Ook staat daarop heel kort de geschiedenis van de Nederlandse naamgeving. Dit was een extra oefening die jullie niet gedaan hebben, maar het zijn maar vier puntjes dus ik zou graag hebben dat jullie die ook onthouden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kunnen jullie me nog een voorbeeld geven van *een categorie*? - Welke categorie is *achternaam van een IIn van de klas*? 	19/12 x extra overzicht bij onomastiek (achterkant van bestanddelen-oefening)
Tot het bijna tijd is (ev. Weg te laten)	4	<p>Wetgeving rond voornamen</p> <p>6 redenen om een voornaam te weigeren</p> <ul style="list-style-type: none"> - absurde, aanstootgevende of belachelijke voornamen <ul style="list-style-type: none"> o bv. Bloemkool - bestaande familienamen die geen gangbare voornamen zijn <ul style="list-style-type: none"> o bv. Jansen Van Geel, Van der Vlucht Spoor, - een overdreven aantal voornamen (maximum 5) <ul style="list-style-type: none"> o bv. Jacobus Cornelis Willemina Gertrude Hersinde - een voornaam die niet met het geslacht van het kind overeenkomt: aan een meisje mag geen jongensnaam en aan een jongen geen meisjesnaam gegeven worden <ul style="list-style-type: none"> o bv. Carolien (voor een jongen) - een voornaam bestaande uit 1 letter of uit een opeenvolging van medeklinkers <ul style="list-style-type: none"> o bv. @, tumblr - allerlei verkleiningen, verkortingen en troetelnamen <ul style="list-style-type: none"> o bv. Tommeke, zoeteke, prinsje, schat 	<p>Redenen: geef voorbeelden</p> <p>Jullie konden duidelijk allemaal goed overschrijven, maar weinigen van jullie hebben ook daadwerkelijk voorbeelden geschreven. Kunnen jullie mij nog voorbeelden geven van *reden*?</p> <p>Snapt iedereen wat bedoeld wordt met</p> <ul style="list-style-type: none"> - een voornaam die op zichzelf of samengevoegd met een familienaam belachelijk of hatelijk is? - Een voornaam die aanleiding geeft tot verwarring? - voornaam die om een of andere reden een ernstig nadeel kan veroorzaken aan betrokkene of 	

	<p>6 redenen om een voornaam te veranderen</p> <ul style="list-style-type: none"> - vreemde voornamen <ul style="list-style-type: none"> o bv. Jezus Condom (bestaat echt) - voornaam die op zichzelf of samengevoegd met een familienaam belachelijk of hatelijk is, of dit zijn omdat ze manifest ouderwets zijn <ul style="list-style-type: none"> o bv. Simon Spoor (afkorting SS), Fokje Modder, Wilhelmina, Adelbrecht, Wiggert - voornaam die aanleiding geeft tot verwarring <ul style="list-style-type: none"> o bv. Edelachtbare - wijziging van de volgorde van de voornamen omdat de huidige volgorde verwarring schept <ul style="list-style-type: none"> o bv. Thomas Katrien Sarah (voor een meisje) - gevestigde feitelijke gebruiken van een andere voornaam dan die vermeld in de geboorteakte <ul style="list-style-type: none"> o bv. man die al dertig jaar Remco wordt genoemd in plaats van Cornelis - voornaam die om een of andere reden een ernstig nadeel kan veroorzaken aan betrokkene of aan derden. <ul style="list-style-type: none"> o bv. Osama Bin Laden, Kim de Gelder 	aan derden?	
2 (of tot les om is)		<p>Nameting TB</p> <p>Jullie hebben vorige week zo'n kruisjesblad moeten invullen. Ik ga jullie nu vragen dit weer te doen, de vragen zijn lichtelijk veranderd. Maar zo werkt het in onderzoek he: je moet alles verifiëren en falscifiëren. (als er tijd over is in de klas, als er geen tijd is huiswerk tegen dinsdag)</p>	

Bijlagen

- Leestest Rederijkers
- Leestest Rederijkers: verbeter sleutel
- Extra oefening Germaanse bestanddelen / Extra overzicht onomastiek

Extra oefening Germaanse toponiemen

Plaatsnaam	Bestanddelen	Betekenis
Heestert		
Meerle		
Zwijnaarde		
Dendermonde		
Baarle		
Waasmont		
Aartselaar		

DE BETEKENIS VAN ENKELE GERMAANSE BESTANDELEN

- a, aa, e, ee, ij: water
- aard: veld, open plaats, aanlegplaats
- baar, bar: ontbost
- boek: beuk
- donk: hoogte in moerassig gebied
- drecht: passage
- eek: eik
- geluw: geel
- hassel: hazel(aar)
- hees: kreupelhout
- hout: bos
- hul, hil: heuvel
- ijde: haven (vaak gecombineerd met een persoonsnaam)
- laar: bosachtig, moerassig terrein
- leeuw: (graf)heuvel
- lo, le, el: bos (op zandgrond)
- maal, mal:- plaats waar recht gesproken wordt (<*mathla)
- laagte in het terrein (<*malhô)
- meer, meers: moeras, plas
- monde: monding (Du. mund); de gewone variant is 'muide' (Eng. mouth)
- rode: gerooide plaats
- -t: plaatsaanduidend suffix (collectief)
- veld: niet gecultiveerd land
- voort, voorde: doorwaadbare plaats (Eng. ford, Du. furt)
- waas: drassig land, droog bij laag tij
- zwin: geul, kreek

Extra overzicht onomastiek

Categorieën achternamen

1. Afstammingsnamen, o.b.v. familieverbanden
  - a. Patroniemen / vadersnamen, bv. Adriaenssens
  - b. Matroniemen / moedersnamen, bv. Verellen
  - c. Familierelatie, bv. De Neve
2. Geografische namen
  - a. Aardrijkskundige naam (voor inwijkelingen), bv. Van Mechelen
  - b. Natuurlijke omgeving, bv. Van den Bos
  - c. Een gebouw of woonplaats, bv. Van Kerckhove
  - d. Plaatsbeschrijving, bv. Van den Eynde
3. Beroeps- of functienamen
  - a. Beroep, bv. De Backer
  - b. Functie of maatschappelijke positie, bv. De Paeper
4. Eigenschapsnamen (een typerend kenmerk)
  - a. Lichamelijk kenmerk, bv. De Witte
  - b. Karaktertrek, bv. De Wilde
  - c. Dierennaam, bv. De Vos

Geschiedenis van de Nederlandse naam

1. De tijd waarin de naamgeving gedomineerd werd door Germaanse namen
2. De Middeleeuwen, toen de Germaanse namen steeds meer moesten wijken voor heiligennamen
3. De periode van stabiliteit, waarin de naamkeuze bepaald werd door de vernoemingsgewoonte
4. De naoorlogse naamgeving, die zich kenmerkt door het geven van namen die voorheen niet of nauwelijks voorkwamen

Naam:

Naam partner:

Invulbundel webquest onomastiek

Deze infobundel dient om de informatie die je hebt gevonden tijdens de webquest op te schrijven. Dit neem je na de webquest ook mee als neerslag om te studeren. Deze bundel geef na de tweede les af.

Begrippen

Leg de volgende begrippen kort in je eigen woorden uit.

Onomastiek: .....

.....

Antroponiem: .....

.....

Toponiem: .....

.....

Pseudoniem: .....

.....

Voornamen

Wetgeving rond voornamen

6 redenen om een voornaam te weigeren

• .....

○ Bv. ....

• .....

○ Bv. ....

• .....

○ Bv. ....

• .....

○ Bv. ....

• .....

○ Bv. ....

• .....

○ Bv. ....

6 redenen om een voornaam te veranderen

• .....

○ Bv. ....

- .....
  - Bv. ....
- .....
  - Bv. ....
- .....
  - Bv. ....
- .....
  - Bv. ....
- .....
  - Bv. ....

Geschiedenis van de Nederlandse naam (extra opdracht)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Achternamen

‘De helft van de namen sterft uit’

Welk verschil is er tussen de verspreiding van familienamen in Vlaanderen en in Nederland? Hoe kan je dat verklaren?

.....

.....

.....

Hoe kwamen familienamen in gebruik?

.....

.....

.....

Waarom zijn sommige familienamen met uitsterven bedreigd?

.....
 .....
 .....

Waardoor wordt dat uitsterven van zeldzame namen nog bespoedigd?

.....
 .....
 .....

Welke oplossing om zeldzame namen te behoeden voor uitsterven stelt de auteur voor? Welke oplossing blijkt geen goede te zijn?

.....
 .....
 .....

Waarom is het voortbestaan van familienamen zo belangrijk voor taalkundigen?

.....
 .....
 .....

Categorieën achternamen

1. ....

- a. .... bv. ....
- b. Moedersnamen, bv. ....
- c. .... bv. ....

2. ....

- a. .... bv. ....
- b. .... bv. ....
- c. Een gebouw of woonplaats, bv. ....
- d. .... bv. ....

3. ....

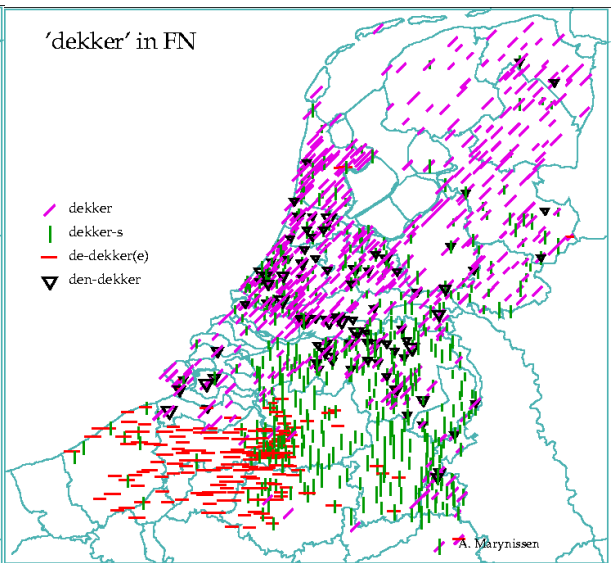
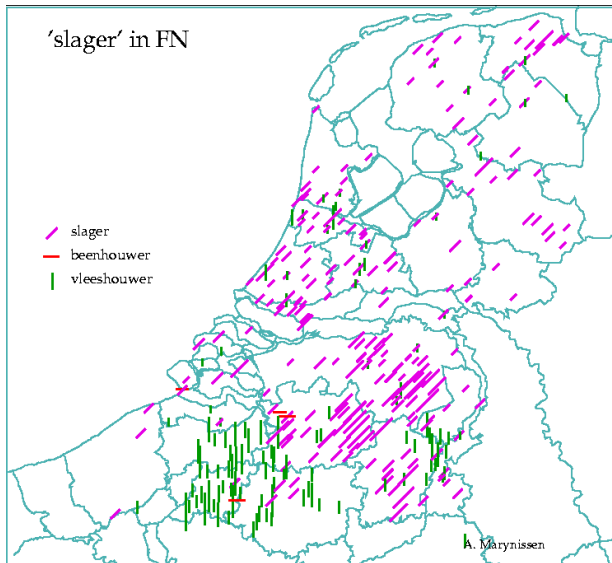
- a. .... bv. ....
- b. Functie of maatschappelijke positie, bv. ....

4. Eigenschapsnamen (een typerend kenmerk)

- a. .... bv. ....
- b. .... bv. ....
- c. .... bv. ....

Variaties in achternamen

..... variatie

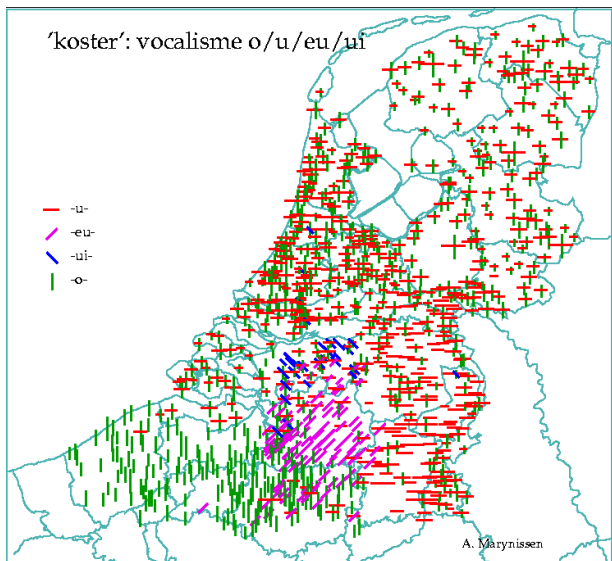
..... variatie

Waarom bestaat deze variatie: .....

Waarom bestaat deze variatie: .....

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

..... variatie

..... variatie

Waarom bestaat deze variatie: .....

Waarom bestaat deze variatie: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

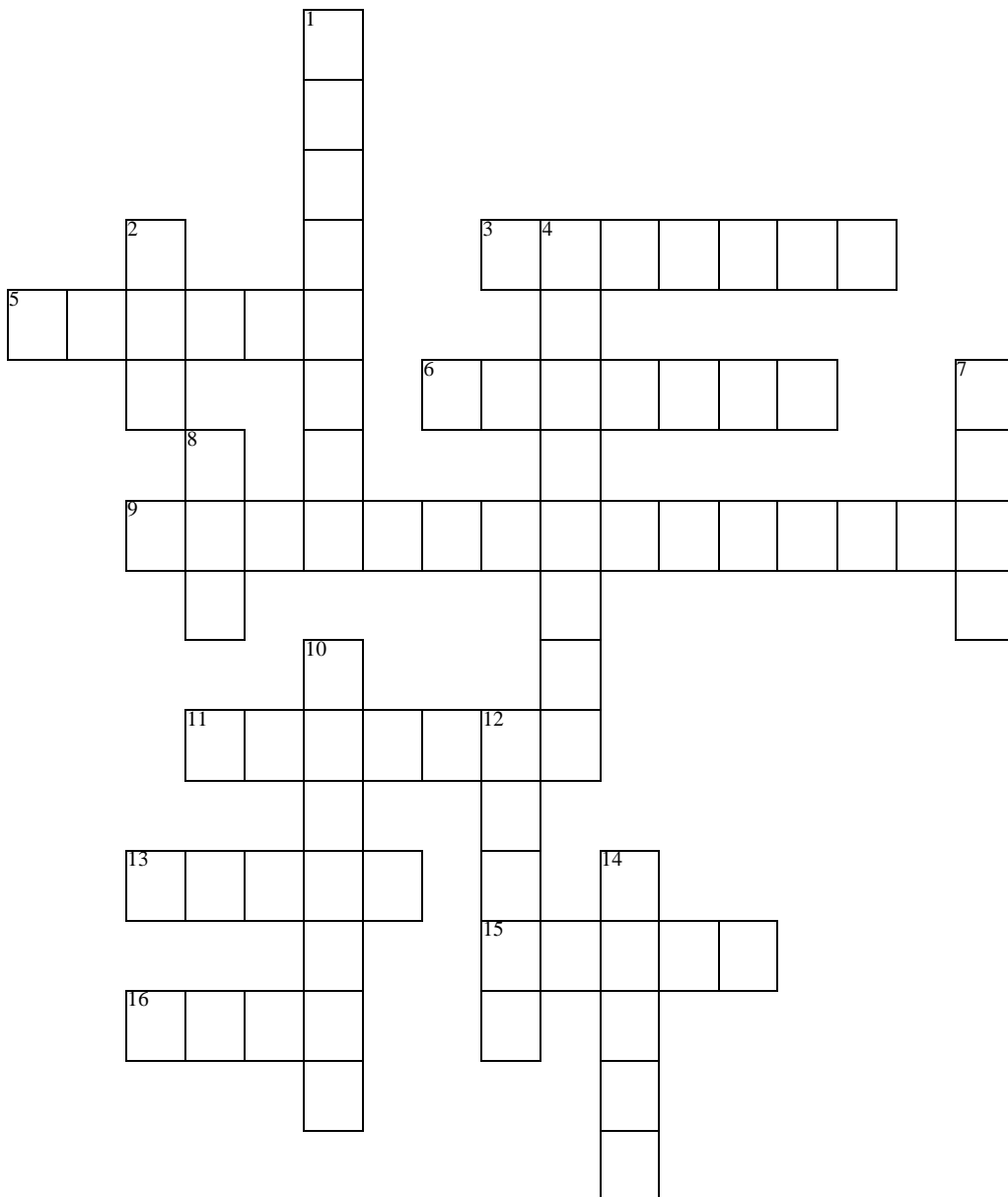
Toponiemen

In onze streken zijn er verschillende bestanddelen te vinden in de plaatsnamen.

- ..... bestanddelen, zoals ysara (IJzer) of tamara (Demer).
- ..... bestanddelen, zoals castrum (Kasterlee) of trajectum (Utrecht)
- ..... bestanddelen, zoals -beek (Molenbeek) of -sala (Brussel)

Plaatsnaam	Betekenis
Denderleeuw	
Zwijndrecht	
Boekhout (974 Buecholt)	
Geluwe	
Buggenhout (1125 Buckenholt)	
Aarsele (868 Arcella: 'c' als 'ts' uit te spreken)	
Westkapelle (1243 Wascapella)	
Hasselt	
Breendonk (1211 Bredendunc)	
Ertvelde (1167 Artevelde)	
Boekel	
Watermaal-Bosvoorde	
Bosvoorde (1227 Doudesfort; Baldo: persoonsnaam)	
Diksmuide	
Heist (heis = hees)	
Baasrode (Batse: persoonsnaam)	
Ingelmunster	

Spreekwoorden met namen

Maak hieronder het spreekwoord af en schrijf de betekenis ervan kort op, dat is makkelijker bij het studeren.

Horizontaal

3. Hij heeft ..... gezien

Betekent: .....

5. Een ongelovige .....

Betekent: .....

6. Een brave .....

Betekent: .....

9. Zich ergens met een ..... afmaken

Betekent: .....

11. Praten als .....

Betekent: .....

13. Een .....zijn

Betekent: .....

15. Dat mag ..... weten / .....mag het weten

Betekent: .....

16. Magere .....

Betekent: .....

Verticaal

1. Voor ..... staan

Betekent: .....

2. Zo arm als .....

Betekent: .....

4. De .....zijn

Betekent: .....

7. Een dolle .....

Betekent: .....

8. .... met de pet

Betekent: .....

10. Een kuise .....

Betekent: .....

12. Nieuwsgierig .....

Betekent: .....

14. De ware .....

Betekent: .....

Pseudoniemen (extra opdracht)

	Pseudoniem	Echte naam	De functie van een pseudoniem
1	Multatuli		
2		Hugo Claus	
3			
4		Jozef Dzhugashvili	
5	Acton Bell		
6		Andrew Warhola	
7	Nicolas Bourbaki		
8			
9	Paracelsus		

Handelsnamen (extra oefening)

Deze logo's van bedrijven of winkels bevatten geen naam, of de namen zijn verwijderd. Vul zelf in over welk logo het gaat.

1.	9. ....
2.	10. ....
3.	11. ....
4.	12. ....
5.	13. ....
6.	14. ....
7.	15. ....
8.	16. ....

Wist je veel namen? Hoe komt dit, denk je?

.....

.....

.....

Toets: Onomastiek

NR.:	KLAS:	DATUM: donderdag 7 maart 2013
NAAM:	SCHOOLJAAR: 2012 -2013	
VAK: Nederlands	Test:	/ 15
T. NR:	Bundel:	/ 5

1) Leg de volgende begrippen in je eigen woorden uit (een synoniem geven is niet voldoende).

- Antroponiem:

- Onomastiek:

/ 2

2) Tot welke hoofdcategorie behoren de volgende achternamen? Geef van elke categorie nog een voorbeeld.

Naam	Categorie	Voorbeeld
De Backer		
De Wilde		
Verellen		
Van den Bos		

/ 3

3) Geef drie voornamen die de overheid zou weigeren, met elk een verschillende reden waarom deze geweigerd zou worden. Geef deze redenen ook.

/3

4) Vul de naam in en geef de betekenis van de volgende spreekwoorden.

- Een brave .....

- Zich ergens met een ..... van afmaken.

/ 3

5) Achterhaal de betekenis van de volgende plaatsnamen aan de hand van het schema met bestanddelen. Geef zowel alle bestanddelen zelf (middelste kolom) als de betekenis (rechtse kolom)

Eeklo		
Leeuwarden		
Ezemaal (1080 Hezenmale)		
Lotenhulle (1518 Loo ten Hulle)		

DE BETEKENIS VAN ENKELE GERMAANSE BESTANDELEN

- a, aa, e, ee, ij: water
- aard: veld, open plaats, aanlegplaats
- baar, bar: ontbost
- boek: beuk
- donk: hoogte in moerassig gebied
- drecht: passage
- eek: eik
- geluw: geel
- hassel: hazel(aar)
- hees: kreupelhout
- hout: bos
- hul, hil: heuvel
- ijde: haven (vaak gecombineerd met een persoonsnaam)
- laar: bosachtig, moerassig terrein
- leeuw: (graf)heuvel
- lo, le, el: bos (op zandgrond)
- maal, mal:- plaats waar recht gesproken wordt (<*mathla)
- laagte in het terrein (<*malhō)
- meer, meers: moeras, plas
- monde: monding (Du. mund); de gewone variant is 'muide' (Eng. mouth)
- rode: gerooide plaats
- -t: plaatsaanduidend suffix (collectief)
- veld: niet gecultiveerd land
- voort, voorde: doorwaadbare plaats (Eng. ford, Du. furt)
- waas: drassig land, droog bij laag tij
- zwin: geul, kreek

/ 4